

**नागरीकांची सनद
पंचायत समिती, मुदखेड
ता. मुदखेड जि. नांदेड.**

नागरीकांची सनद

प्रस्तावना :- सामान्य जनतेचे जिवनमान सुखकारक व्हावे, प्रशासकिय कामाची माहिती व्हावी, शासनाने घेतलेल्या वेगवेगळ्या निर्णयाची ओळख व्हावी, तसेच वैयक्तीक लाभाच्या योजना करत असताना त्यास आवश्यक कागदपत्रे कोणती आहेत. योजना कशी व कोणती राबवावयाची असते त्यांची माहिती होणे आवश्यक असते.

शासनाने प्रशासकिय कामकाजाकरीता अनेक शासकिय कार्यालय निर्माण करून प्रत्येक कार्यालयाला विशिष्ट जबाबदारी प्रदान केली आहे. प्रशासनामधील अधिकारी / कर्मचारी कोण आहेत. त्याची जबाबदारी काय आहे? सामान्य जनता आताप्रशासनावर केंद्रीत करून आपल्या न्याय मागणी करीता सक्रीय झालेली आहेत.

यातच परत नागरीकाना त्यांचे अधिकारी कर्तव्य समजावण्यासाठी शासनाने वेळोवेळी निर्णय घेतले आहेत. ती सामान्य जनतेच्या हिताची असून ग्रामपंचायत ते मंत्रालयीन स्तरावरील लागू आहेत. यात पारदर्शकता निर्माण होवून सर्व सामान्यांना न्याय मिळत गेला आहे. हि सनद प्रत्येक कार्यालयाने स्विकारणे आहे.

परिशीष्ट - १

ग्राम विकास विभागाची संरचना व उदीष्टे

नागरीकांची सनद स्विकारणे म्हणजे मी शासकिय अधिकारी कर्मचारी पदाधिकारी अशी प्रतिज्ञा करतो कि, मी सेवेत असेपर्यंत सामान्य जनतेला शासनाने घेतलेल्या निर्णयाची अंमलबजावणी करण्यास वचन बद्ध असून मी १) नागरीकाना सेवा पुरवणे २) नागरीकाना योजनाची माहिती देणे ३) नागरीकाशी संपर्क ४) नागरीकाना कायद्याचे ज्ञान ५) नागरीकाना कार्यालयाची ओळख ६) नागरीकाना पुरविण्यात येणा-या सेवेचे नागरीकाना महत्व पटवून देणे ७) नागरीकाना अभिव्यक्ती स्वांतत्र्य. पारदर्शी पंचायत राज्य करावयास अनेक प्रयत्न करण्यात आले. कामकाजपध्दत सरळ सोप्या भाषेत तयार करण्यात आली.

१) पारदर्शी पंचायत राज २) कार्यालयाची योजना विषयक जबाबदारी ३) कार्यालयाची संविधानीक जबाबदारी ४) कार्यालयाचे कामकाजाचे वार्षिक नियोजन ५) जनतेला माहिती उपलब्ध करून देणे ६) विकास कामाचा फलक ७) तक्रार निवारण दिवस ८) आधुनिकीकरणाचा वापर ९) समितीची गठन १०) पुरस्कार

पारदर्शी पंचायत राज करावयाच्या शासनाने महत्वाचे निर्णय घेतले आहे. ते नागरीकांच्या सनदेशी संलग्न आहे. संलग्न आहे.

- १) माहितीचा अधिकार अधिनियत २००५
- २) पारदर्शक पंचायत राज प्रशासन १९९९
- ३) विलंबाच्या प्रतिबंध कायदा- २००५
- ४) दप्तर दिरंगाई कायदा २००५
- ५) अभिलेख वर्गीकरण २००५
- ६) लोकशाही दिन २००३
- ७) भ्रष्टाचार निर्मुलन समिती
- ८) जिल्हा नियोजन समिती
- ९) नागरीकाची सनद २००८

वरील कायदयानुसार मी गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड नागरीकाची सनद प्रसिध्द करीत आहे. मुदखेड

परीशीष्ट दोन- २

पंचायत समिती अंतर्गत योजना विषयक जबाबदारी पंचायत राज व्यवस्थेतील जिल्हा परीषद, पंचायत समिती व ग्रामपंचायत यांच्या स्व उत्पन्नाच्या योजना राज्य शासनाने हस्तांतरीत केलेल्या योजना, अभिकरण तत्वावर राबविण्यात येणा-या योजना व केंद्र शासन पुरस्कृत योजनेचा समावेश या प्रकरणात केलेल्या आहे. यामध्ये साधारणात योजना अमलबजावणी साठी ग्राम, तालुका, उपविभाग व जिल्हास्तरावर कोणाची जबाबदारी आहे हे निश्चित केलेले आहे.

अ.क्र	योजनेचे नाव	जबाबदारी अधिकारी ग्रामस्तर	तालुका / उपविभागस्तर	जिल्हा स्तर
१	महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (मनरेगा)
२	बायोगॅस सयंत्र	ग्राम पंचायत अधिकारी	कृषी अधिकारी / गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	कृषी विकास अधिकारी जिल्हा परिषद नांदेड
३	विशेष घटक योजने अंतर्गत विहीरी व आवजारे	ग्राम पंचायत अधिकारी	कृषी अधिकारी / गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	कृषी विकास अधिकारी जिल्हा परिषद नांदेड
४	खते-बि-बियाने परवाणे	ग्राम पंचायत अधिकारी	कृषी अधिकारी / गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	कृषी विकास अधिकारी जिल्हा परिषद नांदेड
५	विधीमोहीम अंतर्गत बियाने किटक नाशके, आवजारे इ.	ग्राम पंचायत अधिकारी	कृषी अधिकारी / गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	कृषी विकास अधिकारी जिल्हा परिषद नांदेड
६	जिल्हा परिषदा शासकिय अनुदानातून कृषी विकासाच्या विविधयोजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	कृषी अधिकारी / गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	कृषी विकास अधिकारी जिल्हा परिषद नांदेड
७	महाराष्ट्र राज्य ग्रामिण जिवन्नजोती अभियान	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं)
८	रमाई आवास योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	सहाय्यक समाज कल्याण आयुक्त. नांदेड
९	जिल्हा ग्राम विकास निधी अंतर्गत कामे	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी/ उप अभियंता	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं.) / कार्यकारी अभियंता
१०	पाणलोट क्षेत्र विकास कार्यक्रम / हरीयाली	सरपंच/ग्रामसेवक/ ग्राम पंचायत अधिकारी /स्वयं सेवा संस्था यंत्रणा	गटविकास अधिकारी/ उप अभियंता	प्रकल्प संचालक/ स्वयंसेवी संस्था / यंत्रणा
११	संपुर्ण स्वच्छता कार्यक्रम निर्मल भारत अभियान	सरपंच/ ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी/ स्वयंसेवी संस्था / यंत्रणा	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं) संपुर्ण स्वच्छता अभियान कक्ष
१२	ग्रामपंचायत स्वउत्पन्नातील कामे	सरपंच/ ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी/ उप अभियंता	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (प्रा.पं.) / कार्यकारी अभियंता
१३	दलीत वस्ती सुधार योजना	सरपंच/ ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी/ उप अभियंता	समाज कल्याण अधिकारी /कार्यकारी अभियंता
१४	समाज कल्याण विभागाच्या वैयक्तिक लाभाच्या विविध योजना	सरपंच/ ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी / उप अभियंता	समाज कल्याण अधिकारी/ कार्यकारी अभियंता

१५	15 वित्त आयोगांतर्गत कामे	सरपंच/ ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी / अभियंता	समाज कल्याण अधिकारी/ कार्यकारी अभियंता
१६	मागासवगीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती	प्राथमिक शिक्षक	गटशिक्षण अधिकारी / गटविकास अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक)
१७	एकात्मिक बाल सेवा योजना	अंगणवाडी कार्यकर्त्या / पर्यवेक्षिका	बालविकास प्रकल्प अधिकारी	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)
१८	महिला व बालकल्याण विभागाच्या विविध योजना	अंगणवाडी कार्यकर्त्या / ग्रामसेवक	बालविकास प्रकल्प अधिकारी	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)
१९	महिला समुपदेशन केंद्र	अंगणवाडी कार्यकर्त्या / वैधकिय अधिकारी	बालविकास प्रकल्प अधिकारी	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)
२०	अंगणवाडी लाभार्थ्यांची वैधकिय तपासणी	मुख्याध्यापक / ग्राम शिक्षण समिती	बालविकास प्रकल्प अधिकारी / तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी / उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बालकल्याण)
२१	शालेय पोषण आहार	मुख्याध्यापक / ग्राम शिक्षण समिती	गटशिक्षण अधिकारी/ तहसिलदार	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक)/ जिल्हा पुरवठा अधिकारी
२२	गणवेश वाटप	मुख्याध्यापक / ग्राम शिक्षण समिती	गटशिक्षण अधिकारी/ तहसिलदार	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक) जिल्हा पुरवठा अधिकारी
२३	शिक्षण विभागाच्या शासकिय / जिल्हा परिषद निधीतील इतर योजना	मुख्याध्यापक / ग्राम शिक्षण समिती	गटशिक्षण अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक)
२४	शाळा खोली बांधकाम दुरुस्ती	मुख्याध्यापक / ग्राम शिक्षण समिती / कनिष्ठ अभियंता सर्वशिक्षा अभियान	गटशिक्षण अधिकारी / उपअभियंता	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक) / कार्यकारी अभियंता सर्वशिक्षा अभियान
२५	अपंग विद्यार्थ्यांना कृत्रीम अवयव	मुख्याध्यापक / ग्राम शिक्षण समिती	गटशिक्षण अधिकारी / तालुका आरोग्य अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक)/ जिल्हा आरोग्य अधिकारी
२६	शाळेतील विद्यार्थ्यांची वैद्यकिय तपासणी	मुख्याध्यापक / वैद्यकिय अधिकारी	गटशिक्षण अधिकारी/ तालुका आरोग्य अधिकारी	शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक) जिल्हा आरोग्य अधिकारी
२७	लसीकरण (ANM) / MPW)	आरोग्य पर्यवेक्षक / आरोग्य सहाय्यक	वैद्यकिय अधिकारी/ तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
२८	रोग निदान शिबीरे	वैद्यकिय अधिकारी	तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
२९	कुटुंब कल्याण कार्यक्रम	आरोग्य कर्मचारी / वैद्यकिय अधिकारी	गटविकास अधिकारी/ तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
३०	प्राथमिक आरोग्य केंद्र / उपकेंद्र बांधकामे	कनिष्ठ अभियंता / वैद्यकिय अधिकारी	उपअभियंता / तालुका आरोग्य अधिकारी	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
३१	जननी सुरक्षा योजना	वैद्यकिय अधिकारी / ग्राम आरोग्य पोषण	गटविकास अधिकारी / तालुका आरोग्य अधिकारी	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
३२	पिण्याच्या पाण्याच्या नमुणे तपासणी	ग्रामपंचायत अधिकारी / आरोग्य सेवक	गटविकास अधिकारी / तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी
३३	इतर राष्ट्रीय आरोग्य कार्यक्रम अंधत्व / कुष्ठरोग निर्मूलन / क्षयरोग / हिवताप / हतीरोग निर्मूलन	आरोग्य पर्यवेक्षक / वैद्यकिय अधिकारी	तालुका आरोग्य अधिकारी	जिल्हा आरोग्य अधिकारी

३४	प्रधानमंत्री ग्रामसड़क योजना	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
३५	सर्व योजने अंतर्गत रस्त्याची व पुलांची कामे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
३६	स्थानीक विकास निधी कामे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
३७	खासदार विकास निधी कामे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
३८	विशेष दुरुस्ती (रस्ते)	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
३९	पुरहानी कामे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
४०	डोंगरी विकास कामे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
४१	महात्मा गांधी रोजगार हमी योजना अंतर्गत कामे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम
४२	लघुसिंचन पाझर तलाव कामे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (ल.पा.)	कार्यकारी अभियंता ल.पा.
४३	कोल्हापुरी पध्दतीची बंधारे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (ल.पा.)	कार्यकारी अभियंता ल.पा.
४४	लघुपाटबंधारे दुरुस्तीची कामे	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता ल.पा.	कार्यकारी अभियंता बांधकाम (ल.पा.)
४५	स्थानिक विकास निधी अंतर्गत कनिष्ठ अभियंता पाणी पुरवठा योजना	कनिष्ठ अभियंता	उपअभियंता (ग्रामिण पुरवठा योजना)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम (ग्रामिण पुरवठा योजना)
४६	रोजगार हमी योजने अंतर्गत जवाहर विहिर	कनिष्ठ अभियंता / ग्रामसेवक	उपअभियंता (लघुपाटबंधारे विभाग) गटविकास अधिकारी	कार्यकारी अभियंता बांधकाम (सिंचन)
४७	तीर्थ क्षेत्र विकास निधी कामे	कनिष्ठ अभियंता / ग्रामसेवक	उपअभियंता गटविकास अधिकारी (बांधकाम)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत)
४८	ग्रामिण पाणी पुरवठा योजने अंतर्गत कामे	कनिष्ठ अभियंता / ग्रामसेवक	उपअभियंता बांधकाम (ग्रामिण पुरवठा योजना)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम (ग्रामिणपुरवठा)
४९	जलस्वराज्य बाहय अर्थ सहाय योजनेची कामे	ग्रामिण पुरवठा व स्वच्छता समिती	उपअभियंता बांधकाम (ग्रामिण पुरवठा योजना)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम/ उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रामपंचायत) डिएफटी
५०	शिवकालीन पाणी पुरवठा योजना	ग्रामिण पुरवठा व स्वच्छता समिती	उपअभियंता (ग्रामिण पाणी पुरवठा) गट विकास अधिकारी)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम (ग्रामिणपुरवठा) वरिष्ठ भूवैज्ञानीक
५१	विधन विहिर कार्यक्रम	ग्रामिण पुरवठा व स्वच्छता समिती	उपअभियंता (ग्रामिण पाणी पुरवठा) गट विकास अधिकारी)	कार्यकारी अभियंता बांधकाम (ग्रामिणपुरवठा) वरिष्ठ भूवैज्ञानीक भुजल सर्वक्षण विकास यंत्रणा
५२	नळ पाणी पुरवठा योजना दुरुस्ती	ग्रामसेवक / ग्राम पाणी पुरवठा समिती/कनिष्ठ अभियंता	उप अभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रामिणपुरवठा)

५३	जनावराचे लसीकरण व औषधोपचार	पशुधन पर्यवेक्षक / पशुधनविकास अधिकारी	पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार)	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी
५४	जनावराचे रोग निदान शिबिरे	पशुधन पर्यवेक्षक / पशुधनविकास अधिकारी	पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार)	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी
५५	कृत्रीम रेतन कार्यक्रम	पशुधन पर्यवेक्षक / पशुधनविकास अधिकारी	पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार)	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी
५७	जिल्हा परिषद / शासकिय अनुदानातुन पशुसंवर्धन / विकास अधिकारी विकासाच्या इतर योजना	पशुधन पर्यवेक्षक / पशुधनविकास अधिकारी	पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार)	जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी

टीप: योजनेच्या अमलबजावणीच्या जबाबदारी बाबत संबंधित कर्मचारी / अधिकारी यांच्यामध्ये स्थानीक परिस्थितीनुसार बदल असु शकेल तसेच वरील योजनाची यादी ही केवळ मार्गदर्शन या व्यतीरिक्त योजनेच्या त्यामध्ये समावेश असु शकेल

परीशिष्ट ३

पंचायत राज संस्थांची संविधानिक जबाबदारी

ग्रामपंचायतीची संविधानिक जबाबदारी:

महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम व त्याअंतर्गत केलेली नियम यानुसार ग्रामपंचायतीने काम करणे बंधनकारक आहे.

ग्रामपंचायतीची कामे :- ग्रामपंचायतीना त्यांच्या कार्यक्षेत्रात जनतेसाठी पाणी पुरवठा व स्वच्छता, रस्ते सांडपाणी, घनकचरा व्यवस्थापन गावातील पथदिवे इत्यादी सुविधा पुरविणे सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, मागासवर्गीयाचे कल्याण महिला व बालकल्याणाचे विविध उपक्रम हाती घेणे बंधनकारक आहे. ग्रामपंचायत हद्दीतील जन्म, मृत्यु, उपजतमृत्यु, विवाह इत्यादीच्या नोंदी घेणे क्रम प्राप्त आहे ग्रामस्थानी मागणी केल्यानुसार ग्रामसभेची व ग्रामपंचायतीच्या

ठरावाची इतीवृत्ताची प्रत

अ.क्र	कार्यसुचि	जबाबदार कर्मचारी / अधिकारी	कार्यपुतीचा कालावधी	विहित मुदतीत कार्यपुती न झाल्यास कोणत्या अधिकार्यांकडे तक्रार करावी
१	जन्म नोंदनीचा दाखला देणे (५वर्षचे आतील नोंद)	ग्राम पंचायत अधिकारी	२ दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
२	मृत्यु नोंदनीचा दाखला देणे (५वर्षचे आतील नोंद)	ग्राम पंचायत अधिकारी	२ दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
३	विवाह नोंदनीचा दाखला देणे (५ वर्षचे आतील नोंद)	ग्राम पंचायत अधिकारी	२ दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
४	फेर फार अर्जावर कार्यवाही करणे	ग्राम पंचायत अधिकारी	३० दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
५	ग्रामपंचायत येणे दाखला	ग्राम पंचायत अधिकारी	२ दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
६	खाजगी नळ जोडणी परवाणा देणे / नाकारणे	ग्राम पंचायत अधिकारी	३० दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड

७	व्यवसाय परवाण देणे (उदयो) नाहरकत दाखला देणे	ग्राम पंचायत अधिकारी	३० दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
८	विदुत जोडणी नाहरकत प्रमाणपत्र देणे	सरपंच/ ग्राम पंचायत अधिकारी	२ दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
९	दारीद्रे रेषेखालील कुंटुतील असल्याबाबत दाखला देणे (BPL)	सरपंच/ ग्राम पंचायत अधिकारी	२ दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
१०	नमुणा नं. ८ चा उतारा देणे	ग्राम पंचायत अधिकारी	२ दिवस	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड
११	जनावरांच्या आरोग्याचा दाखला देणे	पशुधन विकास अधिकारी	२ दिवस	पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार)
१२	जनावरांचे शवविच्छेदन अहवाल व मृत्यु दाखला देणे	पशुधन विकास अधिकारी	२ दिवस	पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार)
१३	जनतेकडून आलेल्या तक्रारी च्या निवारणासंबंधि अंतरीम उत्तर देणे	ग्राम पंचायत अधिकारी / गटविकास अधिकारी व तालुकास्तरीय अधिकारी	२१ दिवस	तत्सम वरीष्ठ अधिकारी व जिल्हा परीषदांचे खाते प्रमुख

सरपंचाची कर्तव्यः

अधिनियमानुसार सरपंच यांना कार्यकारी शक्ती प्रदान केली असून ते ग्रामपंचायतीचे प्रमुख म्हणून कामकाज पाहातो. सरपंच पंचायतीच्या सभेचे विनीमयन करेल व पंचायतीच्या सर्व अधिका-यानी /कर्मचा-यानी केलेल्या कृती व कार्यवाहीवर देखरेख व नियंत्रण ठेवेल अधिनियमानुसार आवश्यक असलेली सर्व विवरणे व अहवाल तयार ठेवण्याची व्यवस्था करेल. अधिनियमानुसार तसेच शासनाच्या निर्देशाखाली देणे आवश्यक असतील अशी प्रती प्रमाणपत्रे आपल्या सहिने व पंचायतीच्या मुद्रेनिशी देतील, प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून आवश्यक कार्य पार पाडेल, गाव पातळीवर विविध विकास कार्यक्रम अभियान व योजनेत लोकांचा सहभाग घेउन गाव समृद्ध करण्याचा प्रयत्न करेल.

ग्रामसेवकांची कामे :- ग्रामसेवक हा ग्रामपंचायतीचा सचिव म्हणून कामकाज पाहातो.

- ग्रामसभेच्या व मासीक सभेच्या अनुषंगाने कामे, ग्रामसभा व मासिक सभेसमोर जमा व खर्च मंजूरीसाठी ठेवणे.
- विविध स्वरुपाचे ग्रामस्थांना दाखले देणे.
- ग्रामपंचायत हद्दीतील वेगवेगळे कर वसूल करणे, त्याची नोंद घेवून कराचीरक्कम बँकेत भरणे, अगामी वर्षासाठी कराची मागणी तयार करून मागणी देयकेपाठविणे.
- ग्रामपंचायतीचे अंदजपत्रक विहित मुदतीत अधिनियमानुसार तयार करून पंचायत समिती कडे सादर करणे.
- पिकावरील विविध रोगाबाबत ग्रामास्थाना जाहिर दवंडीद्वारे माहिती देणे.
- साथरोग प्रतिबंधक उपाययोजना करणे पुरेसा टी. सी. एल. साठा ठेवणे व त्याचा पाणी शुध्दीकरणासाठी नियमित वापर करणे.
- गावातील साथीच्या आजाराबाबत प्राथमीक माहिती आरोग्य अधिकारी व गटविकास अधिकारी यांना देणे
- गावातील पाणीपुरवठा योजनेची देखभाल दुरुस्त व संनियंत्रण करणे.
- जन्म, मृत्यु, उपजतमृत्यु व विवाह नोंदणी करणे व त्या अनुषंगाने निबंधक म्हणून काम पाहाणे.
- ग्रामपंचायत लेखा नमुणा ०१ ते २८ व इतर (शोचालय, वृक्षलागवड इत्यादी अद्यावत करणे, त्याची जोपासना करणे तसेच ग्रामपंचायतीच्या आर्थिक निधीची सनियंत्रण करणे.
- ग्रामपातळीवर वेगवेगळे अभियान व योजना लोकसहभागात राबविणे.

जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांची संविधानीक जबाबदारी :

जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांना महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समित्या अधिनियम १९६१ व या अधिनियमानुसार केलेले विविध नियम तसेच शासनाकडून वेळोवेळी देण्यात आलेली निर्देश यानुसार काम करणे बंधनकारक आहे. जिल्हा परिषद व पंचायत समित्यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रात स्वउत्पन्नातून बांधकाम, सिंचन, कृषी विकास, पशुसंवर्धन, शिक्षण आरोग्य, पाणी पुरवठा व स्वच्छता इत्यादी संबंधित विविध विकास योजना राबविणे तसेच मागासगीय व आदीवासींचे कल्याण, महिला व बालकल्याण यासाठी विशेष वित्तीय तरतुद करणे बंधनकारक आहे. या व्यतिरिक्त राज्य शासनाच्या अभिकरण तत्वावर सोपविलेल्या योजना व हस्तांतरित केलेल्या योजनांची अमलबजावणी तसेच केंद्र शासन, राज्य शासन पुरस्कृत व बाह्य अर्थ सहाय्यित योजनांची अमलबजावणी शासनाने सोपविल्यास त्यांच्या कार्यक्षेत्रात करण्याची जबाबदारी जिल्हा परिषद व पंचायत समिती यांची आहे. न टिप:- जन्म व मृत्यु च्या घटनेनंतर २१ दिवसांची पर्यंत नोंदणीकरण दाखले देण्याचा अधिकार ग्रामसेवकांना असून त्यापुढील ०१ वर्षांच्या कालावधीसाठी हा अधिकार गटविकास अधिकारी यांना आहे व त्यावरील कालावधीसाठी नोंदणी करण्याचे आदेश ग्रामसेवकाना देण्यात अधिकार मा. न्यायालय यांना आहेत जन्म मृत्यु, उपजतमृत्यु व विवाह नोंदणीचे ०५ वर्षांपर्यंतचे रेकॉर्ड ग्रामपंचायतीकडे ठेवण्यात येतात तर त्यापुढील कालावधीचे रेकॉर्ड पंचायत समिती स्तरावर ठेवण्यात येतात.

परिच्छेद-५

जि.प. स्तरावर विकास कामासाठी प्रत्येक महिन्यात मा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी जि.प. नांदेड यांचे अनुमतीने समन्वय सभा घेण्यात येवून विभाग प्रमुखाचाव तालुक्यातील आढावा घेण्यात येतो..

- १) मा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी :- अध्यक्ष
- २) मा. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी :- सचिव
- ३) मा. विभाग प्रमुख :- सदस्य
- ४) सर्व गटविकास अधिकारी :- सदस्य

ग्रामस्थाची सनद प्रसिध्द करणे

गटविकास अधिका-याचे नाव

:- श्री. शेखर उमाकांतराव देशमुख

सामुहिक विकासाच्या योजना

अ.क्र	योजनेचे नाव	जबाबदारी अधिकारी		
		ग्रामस्तर	तालुका/ उपविभागस्तर	जिल्हा स्तर उपजिल्हा कार्यक्रम समन्वयक जि.प.नांदेड
१	महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामिण रोजगार योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं.)
२	स्वर्ण जयती ग्राम स्वयंरोजगार योजना (पायाभूत सुविधा कामे)	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं.)
३	आर आर आबा ग्रामयोजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं.)

४	दलीत वस्ती सुधार योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं.)
५	15 वित्त आयोग कामे ग्रा.पं. वित्त आयोग	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (ग्रा.पं.)
६	शासनाच्या व जिल्हा परिषदाकडून पंचायत समिती मार्फत राबविण्यात योणा-या योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	तत्सम वरीष्ठ अधिकारी व जिल्हा परीषदांचे खाते प्रमुख
७	पंचायत समितीच्या विविध योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	तत्सम वरीष्ठ अधिकारी व जिल्हा परीषदांचे खाते प्रमुख
८	स्थानीक विकास अंतर्गत कामे	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
९	वर्ग खोली बांधकाम	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
१०	किचन शेड	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
वैयक्तीक विकासाच्या योजना				
अ.क्र	योजनेचे नाव	जबाबदारी अधिकारी	तालुका/ उपविभागस्तर	जिल्हा स्तर
१	जिल्हा ग्रामिण विकास यंत्रणा	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक
२	स्वर्ण जयंती ग्राम स्वयंरोजगार योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक
३	प्रधान मंत्री आवास योजना, पंडीत दिनदयाल उपाध्याय योजना आवास योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक
४	रमाई आवास योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	सहाय्यक समाज कल्याण आयुक्त, नांदेड
५	शबरी आवास योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	प्रकल्प संचालक, आदिवासी विभाग किनवट
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग				
1	संपूर्ण स्वच्छता वैयक्तीक शौचालये योजना शालेय व अंगणवाडी स्वच्छता गृह	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (स्वच्छता)

समाज कल्याण विभाग				
1	शिलाई मशीन वाटप योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	समाज कल्याण अधिकारी जि.प.नांदेड
2	अनु-जाती / नवबंद कृषी / कुंटुबाना अर्थसाहाय (विधयो)	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	तत्सम वरीष्ठ अधिकारी व जिल्हा परीषदांचे खाते प्रमुख
3	दलीत वस्ती सुधार योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	समाज कल्याण अधिकारी जि.प.नांदेड
4	वृद्ध कलाकाराना मानधन मंजुर योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गट शिक्षण अधिकारी	समाज कल्याण अधिकारी जि.प.नांदेड
5	मागासवर्गीय मुलांना उपस्थिती भत्ता	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
6	पुस्तक पेढी योजना	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
7	अपंग मुले / मुली कृत्रीम अवयव बसवणे	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
8	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृती	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
महिला बाल कल्याण विभाग				
१	मुलीना सायकली पुरविणे/ इतर शासकीय वै.लाभाच्या योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	समाज कल्याण अधिकारी जि.प.नांदेड
2	आहिल्या बाई होळकर मोफत प्रवास योजना	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
शिक्षण विभाग (प्राथमीक व माध्यमिक)				
१	पूर्व माध्यमिक व माध्यमिक शिष्यवृती योजना	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
२	शालेय पोषण आहार योजना	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
३	सावित्रीबाई फुले दत्तक पालक योजना	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
४	सावित्रीबाई फुले शिष्यवृती	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
५	अस्वच्छ व्यवसाय शिष्यवृती	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
६	गुणवत्ता शिष्यवृती	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
७	शिक्षण फी परीक्षा फी	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड

८	आल्पसंख्यांक प्रि-मॅस्ट्रीक शिष्यवृत्ती	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
९	अपंग समावेशित शिक्षण (IED)	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	समाज कल्याण अधिकारी जि.प.नांदेड
मानव विकास योजना				
१	मुलीना शाळेपर्यंत जाण्यासाठी व येण्यासाठी बस सुविधा उपलब्ध करून देणे	मुख्याध्यापक	गट शिक्षण अधिकारी	शिक्षण अधिकारी (प्रा) जि.प.नांदेड
कृषी विभाग				
१	बायोगंस सयंत्र बांधणी कार्यक्रम	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	कृषी विकास अधिकारी जि.प.नांदेड
२	नादुरुस्त बायोगॅस सयंत्र दुरुस्थी योजना	ग्राम पंचायत अधिकारी	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	कृषी विकास अधिकारी जि.प.नांदेड

बांधकाम उपविभाग कार्यालय

अ.क्र	कार्यक्रमाचे नाव	जबाबदारी अधिकारी		जिल्हा स्तर
		ग्रामस्तर	तालुका/उपविभागस्तर	
१	रस्ते विकास कार्यक्रम	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
२	रत्याची किरकोळ व शिष दुरुस्ती कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
३	स्थानीक विकास निधी कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
४	वैधनिक विकास अंतर्गत कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
५	पुरहानी कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
६	15 वित्त आयोगाअंतर्गत कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
७	प्राथमिक आरोग्य केंद्र / उपकेंद्र बांधकामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
८	डोंगरी विकास निधी अंतर्गत कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
९	जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अनुदानातील कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
१०	इतर योजने अंतर्गत कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद

११	पशुवैशिकिय दवाखना दुरुस्ती	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता बांधकाम जिल्हा परीषद
१२	म.न.रे.गा	ग्राम ispkaiपंचायत अधिकारी कनिष्ठ / शाखा अभियंता	गटविकास अधिकारी पंचायत समिती मुदखेड	उपजिल्हा कार्यक्रम समन्वयक जि.प. नांदेड

लघु सिंचन उप विभाग :

अ.क्र	कार्यक्रमाचे नाव	जबाबदारी अधिकारी		जिल्हा स्तर
		ग्रामस्तर	तालुका/ उपविभागस्तर	
१	पाझर तलाव कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद
२	कोल्हापुर बंधारा कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद
३	इतर लघुसिंचन कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद
४	वनराई बंधारे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद
५	लघुसिंचन दुरुस्ती कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद
६	उपसा जलसिंचन योजना	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद
७	संपूर्ण ग्रामिण रोजगार योजना (जि.प२०% पं. स. ३०%) कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद
८	रोजगार हमी योजना कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद
९	इतर योजने अंतर्गत कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (लपा) जिल्हा परीषद

ग्रामिण पाणी पुरवठा उपविभाग कार्यालय :

अ.क्र	कार्यक्रमाचे नाव	जबाबदारी अधिकारी		जिल्हा स्तर
		ग्रामस्तर	तालुका/उपविभागस्तर	
१	नियमित ग्रामिण पाणी पुरवठा योजना	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा. पु.) जिल्हा परीषद
२	खुल्या विहिरी	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद
३	स्वजलधारा अंतर्गत पाणी पुरवठा योजना	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद
४	जलस्वराज्य अंतर्गत योजना	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद
५	वर्धित वेग ग्रामिण पाणी पुरवठा योजना	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद

६	महाजल अंतर्गतयोजना	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद
७	विधन विहिरीचा कार्यक्रम	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद
८	शिवकालीन पाणी पुरवठायोजना	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद
९	पाणी पुरवठा योजना देखभाल दुरुस्ती	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद
१०	कामे स्थानीक विकास निधी अंतर्गत कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद
११	इतर योजने अंतर्गत कामे	कनिष्ठ / शाखा अभियंता	उपअभियंता	कार्यकारी अभियंता (ग्रा.पा.पु.) जिल्हा परीषद

उपरोक्त तक्ते हे मार्गदर्शन असुन यामध्ये स्थानीक परीस्थितीनुसार अतिरिक्त माहिती समाविष्ट करण्याची मुभा आहे. वरील सर्व तक्ते संबंधित कार्यालयाच्या दर्शनी भागावर लावणे बंधनकारक असुन याची सर्वस्व जबाबदारी संबंधित कार्यालय प्रमुखची राहिल.

स्वाक्षरीत/-
(शेखर उमाकांतराव देशमुख)
गट विकास अधिकारी
पंचायत समिती, मुदखेड.